

ЛУЧЧУК

Іван Лучук

ДИКІ ДУМИ: НЕ-ПОЕЗІЯ

*Сектор поезієзнавства
Інституту Івана Франка
Національної академії наук України*

*Серія
«ЛУГОСАД»*

Іван Лучук

ДИКІ ДУМИ: НЕ-ПОЕЗІЯ

УДК 821.161.2
ББК 84(4УКР)
Л 87

У калейдоскопі «Диких дум» Івана Лучука співіснують різноманітні не-поетичні (себто писані прозою) тексти: статті, есеї, ремарки, рецензії, роздуми, імпресії, ба навіть роман. Усі ці тексти поєднує наскрізне авторове світовідчуття, вилекане та наснажене філологічним первнем. Літературознавство, мовознавство, культурологія, письменницька критика та художня проза спокійно уживаються під одним дахом, адже живляться одним духом. Цивілізаційні інтенції теж уживаються з первозданими алюзіями, витворюючи заокруглену цілість.

*На четвертій сторінці обкладинки
використано шарж Адріана Гелітовича*

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1747-3 (серія)
ISBN 978-966-10-1214-0

© Іван Лучук, 2011
© Андрій Саєнко-Вергун,
художнє оформлення, 2011
© Богдан, майнові права, 2011

Списася сія книга
рукою многогрішного,
злого і непотрібного,
лінивого і невмілого Іванця
(Тріодь квітна, 1521)

ЗМІСТ

I. Дикі думи над Полтвою	17
Дикі думи над Полтвою	19
Священні корови	22
Календарні пристрасті	25
Ключі метафори	28
Франко в кав'ярнях	34
Семінарські забави	36
Без критики	40
Кулінарія глобалізації	46
Сумбурні припущення	54
Амнезія і гіпертрофія міфу Галичини	58
II. Вибране поезієзнавство	61
Про предмет поезієзнавства	63
(Моя) філософія поезії	64
То такий горобчик, що кури дусить	65
Апологія ліні, або Лінь – рушій прогресу	67
Захід і Схід: слово про наш світ	69
Трубадурство на сучасному етапі	71
Мінімальні межі поезії	73
Паліндромія понад усе	74
Взаємність поезії української та світової	77
Маргінальність у поезієзнавстві	82
Далай-лама і гетьман	87
Купаюся у ріках вавілонських	90
Право на помилку в поезії	93
Душа вина	94
Методологія поезієзнавства	95
Ще раз про предмет поезієзнавства	98

ІІІ. Парнасленд (вибірковий калейдоскоп)	99
Традиції барокко в поставангардизмі? (6 жовтня 1990)	101
Глюк – категорія поетична (20 жовтня 1990)	102
«Шопеніана» Андрія Анонімуса (27 жовтня 1990)	103
Мертві бджоли не гудуть, зате мертвий півень співа (28 січня 1991)	104
Кравчук... ще й вірші пише (11 лютого 1991)	105
* * * (15 лютого 1991)	105
Інтрига зависає поза віршем (13 березня 1991)	106
Два поети: холмщак і підляшук (24 травня 1991)	106
Справжнє у справжньому (7 червня 1991)	107
Пава серед півнів (21 липня 1991)	108
З перекладною власна творчість обнялась (9 серпня 1991) .	109
Гідно зустрінемо 300-ліття українського паліндрому (19 серпня 1991)	110
Обережно! Висока напруга (16 жовтня 1991)	110
Провісник парнаслендівського почерку (13 лютого 1992) .	111
А ля еротичне розмаїття (22 лютого 1992)	112
До «Ратуші» був стурбований дзвінок з пресової служби Президента України. Льоша Кравчука справді пише вірші, але це не означає, що Леоніда Макаровича слід висувати на Нобелівську премію. Зрештою, хай позбудеться трему і «Літературная Россия» (31 березня 1992)	113
Ще раз про вірші Льоши Кравчука і про статус Леоніда Кравчука. Апологія Парнасленду, або Поки живуть на світі мудрі люди, вводити їх в оману ніхто не має права (7 квітня 1992)	116
Сейфи віддають незаконно забране (21 квітня 1992)	117
Вері вел дубовий тейбл (14 травня 1992).....	118
Створене під час довколасвітньої мандрівки (27 червня 1992)	118
Виплід Іларіонової гарячки (14 липня 1992)	119
Інтимний український гімн. Без претензій на державний (16 липня 1992)	119
Авангард – і в Харкові авангард (1 серпня 1992)	120

Льоня жив, живе і буде жив! (15 серпня 1992)	120
Хоч криво, але рівно (3 вересня 1992)	121
Мозок планети (10 листопада 1992).....	121
По суті, суть – скік-поскік (17 грудня 1992).....	122
Кожному не чуже (31 грудня 1992).....	122
Не сузір'я Лева, не Феліс Лео, а дарунок Лева (13 січня 1993).....	122
Ще й Дем вірші пише (13 лютого 1993)	123
Гальмівні подуви свідомості (3 квітня 1993)	123
Деколи буває й те, чого насправді не буває (6 квітня 1993) .	124
Котилася червона фіра з горба, а в тій фірі Сергій Жадан (24 квітня 1993)	124
Свято недавнонародженого нац. цинізму (13 травня 1993) .	125
Прімаверний прорив Ярки (27 травня 1993)	126
Ювілії, ювілеї... (10 червня 1993)	126
Смійся-смійся, скибна маро (24 червня 1993)	127
Зв'язок археології з поетичною дійсністю (8 липня 1993) .	127
Двадцять на сім, або Еуропа лібера (13 липня 1993)	128
Йдемо здемо, прийдемо додему, або Ле...-ська, -цька (22 липня 1993)	128
Знову питання: триедине чи трискладове? Або: русські в Паріжі, тобто «Нова дегенерація» на Парнасленді (12 серпня 1993)	129
На шляху до конгресакції з'являються мотори і птахи (17 серпня 1993)	130
Примандрувала «Червона фіра» у Землю Парнасівську (19 серпня 1993)	131
Миколо, у нас вертеп (21 жовтня 1933)	131
Фокус вселенської любові (30 жовтня 1993)	131
Ем енд ем: барбарівський тандем (16 грудня 1993)	132
Між початком і кінцем – середина скиби (17 лютого 1994) .	132
Рученьки, віченъки, літати пора (22 лютого 1994)	132
ММЮННА ТУГА (1 березня 1994)	133
Новітній Тарас – байдужий Назар (12 березня 1994)	133
Інструкція з правилами попередження бунту на кораблі (16 квітня 1994)	134

Назарові – Назарове, мені – моє, мені – Назарове, Назарові – моє (21 квітня 1994)	135
IV. Як много важить слово	137
A. Слова	138
Про слово «поезія» і про походження поезії	138
Про слово «щастя», про власне щастя і про категорію щастя в поезії	144
Справжнє (маргінальне) значення слова «ідіот»	149
Горілчана мозаїка, або Дещо про слово «горілка»	155
B. Лексикони	162
Актуальність тисячолітньої давності	162
Ultima ratio подружжя неолатиністів	166
Найсерйозніша забава стотисячним тиражем	169
Словник зручний у користуванні, як баночка з пивом ..	171
Корпус синонімічного багатства	174
Повна скринька монет	178
Що означає твоє прізвище	181
Довідник над довідниками	183
Тлумачний шестикрилець	185
Скарбничка словникарства	187
V. Література про літературу про літературу	189
У вінок Антоничевої слави	191
Епістолярний калейдоскоп із бібліографічними скельцями	194
Припалий порохом патріарх бібліографії	196
Трилика сутність Марка Вовчка	198
Романтики-авангардисти	200
Верховинець із душою соборника	203
Фоліант із рисами гросбуха	205
Наш рідний футуризм	207
Доля нашої словесності	209
Друге видання вадемекуму	212
Нотатки чи, в кращому разі, медитацій	214

Каскад теоретичних концепцій	217
Література пізнього Середньовіччя	218
Десятка чужомовних лідерів	221
Антологія професора Салиги	223
Славістичний світ професора Моторного	224
Франко і німці	227
Переступ і спокута	229
Неординарна призма історії літератури, або Григорій Грабович як призма українського літературознавства	232
Соло триває... Новий голос. Номер один	237
Хронотоп під знаком професора Копистянської	238
Люстро української дантеані	241
Відлуння пекла	244
Читаю – значить існує	246
Велика драма Підмогильного	247
Літературознавчий кафешантан	249
Розсекречення Дмитра Чижевського	252
Барокові штучки	255
VI. Рецензійний верстат	259
A. Українська поезія.....	261
..До Василя Голобородька	261
Шляхетне серце, свіtlі очі та щира поезія Богдана Беднарського	263
Коли-не-коли, а таки приходить щось, навітьтиша ...	266
Шедевральний корпус Юрка Позаяка	268
Василь Герасим'юк, поет у повітрі	271
Поетичні таємниці великого магістра	274
Поміж двох стихій	275
Поет срібної землі	277
Збірка зорової поезії	280
Невигідний поет	282
Триликий Неборак	284
Поетична географія	290
Дещо про українські поетичні антології.....	294

Дивоовид української поезії ХХ століття	297
Б. Світова поезія	300
Ірландські елегії	300
Шість-сім валлійських поетів	301
Матінка Гуска презентує	302
Логвінау і компанія	303
В. Українська проза	306
Літературний документ епохи застою	306
Непроста проза високої проби	308
Роман, писаний кров'ю по папері	311
Пригоди українського супермена	313
Трилер про ідеальне вбивство	314
Ключ від багатьох таємниць	316
Марні пошуки примари	318
Великий бургер	320
Закарпатські оповідки	322
Прозовий феномен	324
Вісімнадцята «Манюня»	326
Мамонти йдуть	327
Діалогічна природа взаємин	329
Новітні герої – гуцики	330
Ліки від нудьги	332
Г. Перекладне письменство	335
Прогноз на минуле, або Спогади про майбутнє	335
Страшилки блудного сина	339
Законсервований образ Львова	341
У наше вікно зазирнула жирафа	345
Притча про боротьбу Добра зі Злом	350
Пародія на самого себе	354
Помаранчева альтернативна книжка	356
Відкриття Фінляндії через заяче вухо	358
Роман-п'еса-сценарій	359
Русичі й вікінги	361
Дві норвезькі парасольки	363
Серйозна мама мумі-тролів	365

Десант мумі-тролів	367
Повернення австрійського Мольєра	368
«Старий засцяний пияцюра»	370
Бігос – це не гуляш	372
Г. <i>Львовознавство</i>	374
Захоплююче наукове чтиво	374
Чотирилисник національних громад старого Львова ..	376
Lemberg, Lemberg ueber alles	377
Українська преса Львова	379
Шкільний посібник із львовознавства	382
Пізнай свою вулицю	384
Літературно-історичне львовознавство	386
Д. <i>Історія</i>	389
Ранньомодерна українська шляхта	389
Аромат «весни народів»	391
Розвінчання недовінчаного	392
Історій гроно п'ятірне:	394
i) Візантійська спадщина	394
ii) Наш татусько Франца-Йосиф	396
iii) Шагренева шкіра Австрії	398
iv) Від Каролінгів до гельотини	399
v) Нащадки вікінгів	401
Е. <i>Різне</i>	402
Взяв би-м я бандурку	402
Неграмотна граматика, або Сіма у фуфайці	405
Наше прадавнє мистецтво	407
Правильний підручник	409
Філософія освіти	411
Праці автора декалогу	413
Дивні дива	415
Антагоністи: Росія і свобода	417
Етнонім українців: правда і вигадки	419
Мова лужицьких сербів	421
І Бог, і пост, і голуб- дух	424
Ментальності і література	425

VII. Весела наука і серйозна	429
Циклічна організація поезії Васка Попи	431
До теми: Антонич і зарубіжні літератури	433
Чи мусить літератор мати світогляд?	435
До характеристики двох оглядів сербської літератури на сторінках «Літературно-наукового вісника»	438
Овідій – перший україномовний поет	445
Переклади давні та новочасні (з сербської мови на українську): До питання започаткування традиції	449
Підхід до ілюстрування потебнянського вчення про метафору	453
Поезія українська – слов'янська – європейська – світова ..	457
Українські та єврейські первні в російській поезії першої третини ХХ століття	463
Тахаллюс в українській поезії	477
Чому Євген Маланюк не світовий поет	484
Ассиро-ававілонська поезія у сприйнятті Івана Франка....	487
Четвертий із трійці: До етимології імені-псевдоніма Велимира Хлєбнікова	490
Поетична трійця: Тичина, Рильський, Сосюра	494
Час і сон у львівській клепсидрі	516
Ігор Римарук і генеза українського видання «Хозарського словника»	519
Карти і доля, таро і роман	523
Контекст жіночого письма	528
Правдивий богеміст української літератури	533
Псалтир у тисячолітньому контексті української поезії ...	535
Два аспекти осмислення поетичного мистецтва в українській ліриці ХХ століття	540
Слов'янський антураж української поезії	548
VIII. Уліссея	563
Пролог	565
Овідій	570
Данте	573

Цанджан-джамцо	576
Шекспір	579
Франко	582
Митуса	585
Ромул і Рем	588
Маніхей	591
Бельман	594
Святий Кирило	597
Гундулич	600
Байрон	603
Слово о полку	606
Луїза Лябе	609
Рільке	612
Камоенш	615
Орфей	618
Рембо	621
Емілі Дікінсон	624
Пушкін	627
Одін	630
Езоп	633
Аполлінер	636
Мацуо Басьо	639
Омар Хайям	642
Берtrand де Борн	645
Сократ	648
Платон	651
Аристотель	654
Бернс	657
Давид	660
Гільгамеш	663
Шевченко	666
Соломон	669
Гафіз	672
Гайавата	675
Катулл	678

Анандавардхана	681
Вітмен	684
Петрарка	687
Бодлер	690
Горацій	693
Озіріс	696
По	699
Сід	701
Маджнун	704
Сковорода	707
Оссіан	710
Конфуцій	713
Скалігер	716
Руставелі	719
Нарекаці	722
Хлєбніков	725
Тагор	728
Зороастр	731
Війон	734
Тичина	737
Лі Бо	740
Т. С. Еліот	742
Каллімах	745
Сапфо	748
Калідаса	751
Сервантес	754
Гете	757
Епілог	760
IX. Бібліографія	761
Індекс осіб та імен	792

I. ДИКІ ДУМИ НАД ПОЛТВОЮ

ДИКІ ДУМИ НАД ПОЛТВОЮ

Замість необов'язкового мотто для цього сюжету наведу один із улюблених анекдотів моєї юності, а вже потім снуватиму мораль із цієї баечки. Отже, анекдот стосується легендарного поручика Ржевського, який завжди, на кожній публічній забаві, ухитрявся ляпнути щось цинічне чи непристойне. Його завжди просили розповісти якусь історійку, а пристойних чи нецинічних він не знав. І захотілося йому віправитися. Тож він покликав свого цнотливого денщика і, заохотивши того рублем срібла, наказав вигадати якусь невинну розповідь, яку поручик того вечора мав намір переповісти перед публікою в салоні поважної пані. Натхнений срібняком, денщик, не зволікаючи, запропонував таку вигадку. Мовляв, був я в Австралії, ловлять там аборигени страусів. Начисто голять голови, зариваються в пісок так, що зовні залишається тільки тім'я. Страуси прибігають, думають, що то їхні яйця страусині, сідають на них, а тимчасом аборигени, різко вириваючись із піску, хапають їх за крила. Отаке-от полювання. Поручик Ржевський усе гарненько запам'ятав і помчав на вечірку, а там на радощах, що нарешті має пристойну оповідку, хильнув трохи зайвого, і коли підійшла його черга оповідати билицю-небилицю, в голові йому щось трохи помакітрилося. І розповів він таке. Був я в Австралії, ловлять там аборигени страусів, начисто голять голови, зариваються у пісок, залишаючи назовні тільки свої яйця. Страуси думають, що то їхні яйця страусині, сідають на них, а тимчасом аборигени хапають їх руками за крила. Таке-от там полюваннячко. Лише

нотував, що «Овідій писав також слов'янською або руською мовою, яку добре вивчив через її принадність...» (3). Міф твориться і в просторі. А простори Скіфії знаходяться на просторах України. Наразі досить і цієї тріади: час – мова – простір.

Коли ж повернемося до свого міфу Галичини, то варто було б його логічно й коректно збалансувати, щоб не було ні занадтого забування того, що вже для нього створено, ні щоб не роздувалося його до якихось шалених розмірів та вимірів. Тобто щоб не було ні амнезії, ні гіпертрофії, а щоб був собі просто мицій приятливий міф Галичини.

1. Сенатович О. Стари бережанські історійки: із спогадів дідуся Зенона // Дзвін. – 1996. – № 8. – С. 53-61.
2. Геродот із Гелікарнасу. Скіфія: Найдавніший опис України з V століття перед Христом. – К., 1992.
3. Стрийковський М. Хроніка польська, литовська, жмудська та всієї Русі // Дзвін. – 1990. – № 1. – С. 106.

IX. БІБЛІОГРАФІЯ

- Чмих 368
 Чолган, Іларіон 388
 Чорович, Светозар 441
 Чорпіта, Наталія 101, 102, 346, 530,
 765, 766, 767, 769, 789
 Чубай, Грицько 308
 Чубинський, Павло 405
 Чуйбіска, Мотря *див.* Стах,
 Вікторія
 Чуксля 365
 Чумарна, Марія 388
 Чупринін, Володимир 770
 Чупринка, Грицько 516, 543, 544,
 547
 Чурай, Маруся 161
 Шабліовський, Євген 205
 Шалата, Михайло 38, 452
 Шамота, Микола 205
 Шаповал, Микита 466, 477
 Шаптала, Остап 248
 Шатобріан, Франсуа Рене де 250
 Шашкевич, Антон 37
 Шашкевич, Володимир 37
 Шашкевич, Григорій 37
 Шашкевич, Маркіян 37–39, 127,
 392, 396, 449–452, 469, 491–494,
 538, 559, 763
 Шванценберг 397
 Шварценеггер, Арнольд 250
 Швейк, Йозеф 63, 150, 156, 159, 310,
 372, 373
 Швець, Алла 229–231
 Швець, Леонід 9, 120, 121, 773
 Шевельов, Юрій 40, 249, 417
 Шевцов, Сашко 412
 Шевченко, Ігор 265
 Шевченко, Тарас 15, 35, 58, 69, 79,
 111, 112, 133, 134, 199, 200–203,
 205, 206, 210, 211, 221, 227–229,
 231, 233, 245, 252, 271, 286, 293,
 295, 404, 420, 438, 481, 484–486,
 508, 536, 538, 539, 541, 547, 553, 559,
 562, 666–669, 791
 Шевчук, Валерій 249, 294, 295
 Шейн, П. В. 456
 Шекспір, Вільям 15, 107, 199, 243,
 579–581
 Шелепець, Йосип 192
 Шеллі, Мері 605
 Шеллі, Персі Біші 605, 606
 Шельменко, денщик 174, 389
 Шептицький, Андрей 241
 Шерех, Юрій *див.* Шевельов, Юрій
 Шикманюк, Юра 292
 Шилейко, Володимир 490, 560
 Шилов, Юрій 408
 Шишка, Олександр 374, 382, 383
 Шкляр, Василь 44, 57, 58, 313–318
 Шкляревський, Є. О. 405
 Шкордані, Васа Паша 461
 Шкурупай, Гео 208
 Шмерлінг 397
 Шнейдер, шинкар 35
 Шовкун, Віктор 183, 184
 Шольце, Дітріх 423
 Шопен, Фридрик 103, 104, 508
 Шопенгауер, Артур 103, 250
 Шостакович, Дмитро 103, 104
 Шпенглер, Освальд 414
 Шпитко, Осип 58, 288, 533–535, 789
 Шпрехер 35
 Шредер, Фрідріх 414
 Шробар, В. 439
 Штефанек, Ян Непомук 369
 Шульц, Бруно 59
 Шунь, Марія 122, 765, 769, 771, 774
 Шуст, Роман 178–180, 374
 Щеголев, С. 475
 Щуплакевич, Руслан 777
 Щурат, Василь 111, 112, 195, 388, 770

- Юда 105, 114–117
Юдіна, Валерія 302
Юй Даоцюань 89
Юла, донька попа Спирі 37
Юлітер 617
Юрик, Михайло 101
Юстиніан 27
Ющук, Іван 441
Яворський, Павло *див.* Лучук, Іван
Ягода, Мирослав 771
Якимечко, Микола 279
Якимович, Богдан 221, 227
Якобсон, Роман 73, 253, 454, 463,
 469, 477, 560
Яковенко, Наталя 389, 390
Якубовський, Фелікс 295, 483
Якубський, Борис 296
Якуб'як, Ярина 9, 104, 108, 109, 126,
 767, 776
Якшич, Джура 443
Яловий, Михайло 210
Ян, Людвіг 385
Яндль, Ернст 359
Яневський, Данило 428
Яніц, Микола *див.* Лучук, Іван
Яновський, Юрій 328
Янсон, Туве 331, 365–368
Янссон, Туве *див.* Янсон, Туве
Янцен, Володимир 255
Яременко, Василь 294
Ярневич, Драгойла 444
Ярослав Мудрий, князь 180, 362,
 401
Ярослав Осмомисл, князь 608
Ярославський, Андрій 394
Ясіновський, Андрій 160, 424
Яструн, Мечислав 558
Ясько, Пантелеймон *див.* Лучук,
 Іван
Яценко, Юрій 767
Яцків, Михайло 388, 475
Яцун, Богдан 775

Літературно-художнє видання

Іван Лучук

ДИКІ ДУМИ: НЕ-ПОЕЗІЯ

Головний редактор *Б. Булдній*

Редактор *Мирослава Прихода*

Художнє оформлення *Андрія Саєнка-Вергуна*

Комп'ютерне опрацювання художнього оформлення *Ярослава Барни*

Обкладинка Ростислава Крамара

Комп'ютерна верстка *Андрія Василіва, Віктора Мартинюка, Ірини Демків*

Підписано до друку 20.01.2011. Формат 60x90/16. Папір офсетний.

Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 51,0.

Умовн. фарб.-відб. 51,0. Обл.-вид. арк. 31,05.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48

E-mail: publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

Лучук І.

Л87 **Дикі думи: не-поезія. —**

Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011. — 816 с.—
Серія «ЛУГОСАД».

ISBN 978-966-10-1747 (серія)

ISBN 978-966-10-1214-0

ББК 821.161.2

УДК 84(4Укр)

ISBN 9789661012140

9 789661 012140